 **Mag. Simona Rogič Ožek,**  
Zavod RS za šolstvo



# Socialno in čustveno opismenjevanje kot izziv današnjega časa

Vključujoča šola (2017) je priročnik Zavoda RS za šolstvo, ki jasno sporoča že pred časom izpostavljene vsebine tudi na evropskem nivoju, ki jih je treba okrepiti v slovenskem šolstvu. Gre za koncepte inkluzije ali vključevanja, vključujoče klime, vodenja razreda, učeče se skupnosti in za formativno spremljanje z namenom podpore vsakemu učencu. V nadaljevanju pa se bomo bolj podrobno posvetili pomenu socialnega in čustvenega opismenjevanja, ki je prav tako del priročnika.

V našem šolskem prostoru imamo v dokumentih, ki opredeljujejo cilje in načela vzgojno-izobraževalnega dela, že postavljene temelje za socialno in čustveno opismenjevanje. V dokumentih kot na primer Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju (1995), Zakon o Osnovni šoli (2006) ter Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (2011) lahko zasledimo usmeritve, ki podpirajo socialno in čustveno opismenjevanje in gredo v smeri:

- spodbujanja skladnega telesnega, spoznavnega, čustvenega, moralnega, duhovnega in socialnega razvoja posameznika z upoštevanjem razvojnih zakonitosti,
- omogočanja osebnostnega razvoja učenca v skladu z njegovimi sposobnostmi in interesi, vključno z razvojem njegove pozitivne samopodobe,
- ohranjanja ravnotežja med različnimi področji otrokovega telesnega in duševnega razvoja.

Vsekakor lahko potrdimo, da temu sledi tudi pedagoška praksa, vprašanje pa je, koliko uspe temu slediti z načrtnim in sistematičnim učenjem spretnosti na tem področju. Priročnik Vključujoča šola (2017) s samostojnim zvezkom z naslovom Socialno in čustveno opismenjevanje za dobro vključenost želi prispevati k nadgradnji obstoječih praks in spodbuditi sistematičen pristop učenja socialnih in čustvenih spretnosti.

Socialno in čustveno opismenjevanje zajema učenje o sebi, drugih in svetu ter znotraj tega učenje o čustvih ter predvsem o socialno sprejemljivih načinih izražanja. Ob tem gre za učenje in uravnavanje vedenja v najširšem smislu, kot na primer učenje ustrezne komunikacije, odnosov in medsebojnega sodelovanja. Nesprejemljivi čustveni odzivi otrok v šolskem prostoru se v praksi velikokrat kažejo kot poseben izziv – socialno in čustveno opismenjevanje nam pri tem učinkovito pomaga. Pri socialnem in čustvenem opismenjevanju si lahko pomagamo z različnimi pristopi, ki so opisani in predstavljeni v priročniku Vključujoča šola (2017), kot npr. ABC proces, socialne igre, čustveno pismeno podajanje povratne informacije ... Te pristope lahko uporabimo tako pri vsaki šolski uri, bodisi kot usmerjen pogovor in/ali kot vsakdanji način socialno in čustveno pismene komunikacije bodisi kot učenje teh spretnosti pri bolj usmerjenih dejavnostih, kjer se načrtno in sistematično posvetimo učenju na tem področju.

Da bi lahko s socialnim in čustvenim opismenjevanjem dosegli prav vsakega učenca – torej tudi tiste, ki na tem področju potrebujejo posebno podporo, se že vrsto let nakazuje potreba po uvedbi jasno določenega in strukturiranega prostora ter časa za sistematično učenje tovrstnih vsebin. Za otroke s posebnimi potrebami, ki imajo v odločbi o usmeritvi opredeljeno, da potrebujejo na tem področju več podpore, je prostor za te vsebine v izvajanju dodatne strokovne pomoči ali v okviru tako imenovanih specialno pedagoških dejavnosti (Rogič Ožek, 2016), vendar se velikokrat izkaže, da tovrstna podpora ni zadostna. Za tiste, ki te odločbe nimajo, pa bi tovrstno podporo tudi potrebovali, izvajanje teh vsebin ni jasno opredeljeno. Izvajanje socialnega in čustvenega opismenjevanja ostaja izziv današnjega časa tako z vidika strokovnih pristopov kot umeščenosti v sistem vzgoje in izobraževanja.

**Viri in literatura:**

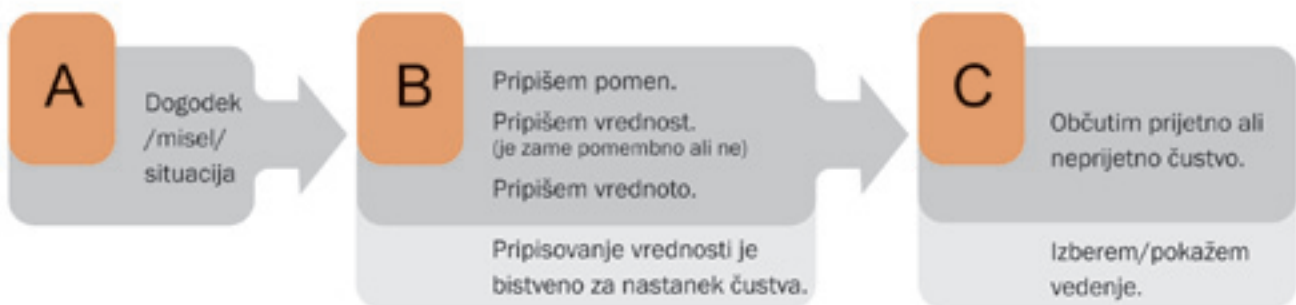
*Bela knjiga v vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji.* (1995). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Rogič Ožek, S. (2016). *Socialno in čustveno opismenjevanje kot preventivni dejavnik nesprejemljivega vedenja otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami.* V: Podpora socialnemu in čustvenemu opismenjevanju otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami - Nesprejemljivo vedenje kot izziv v vzgoji in izobraževanju otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami: Zbornik predstavitev, 26. strokovnega srečanja vodilnih in vodstvenih delavcev na področju vzgoje in izobraževanja in usposabljanja otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami (str. 1-12). Zreče: Zavod RS za šolstvo.

Rutar Ilc, Z., Rogič Ožek, S. in Gramc, J. (2017). *Socialno in čustveno opismenjevanje za dobro vključenost.* 4. zvezek. V Z. Kos in A. Nagode (ur.), *Vključujoča šola. Priročnik za učitelje in druge strokovne delavce.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

*Zakon o osnovni šoli – ZOsn* (1996). (Uradni list RS, št. 12/96 z dne 29. 2. 1996). Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2006-01-3535?sop=2006-01-3535> (12. 1. 2018).

*Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami – ZUOPP-1* (2011). (Uradni list RS, št. 58/11 z dne 22. 7. 2011). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5896> (12. 1. 2018).



- A** Kaj natančno se je zgodilo? (Iščemo sprožilni dogodek, misel ali situacijo)
- B** Kaj si takrat pomislil o tem, sebi, drugem? Kako si to razumel? (Iščemo pomen.)  
Zakaj ti je to tako pomembno? Katera tvoja vrednota je ogrožena ali potrjena? (Iščemo vrednoto.)
- C** Katero čustvo si občutil? (Iščemo čustvo.)

Vir: Rutar Ilc, Z. idr. (2017). *Socialno in čustveno opismenjevanje.* 4. zvezek. V *Vključujoča šola. Priročnik za učitelje in druge strokovne delavce.* Ljubljana: ZRSŠ, str. 18.